

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Царенка Владислава Андрійовича
«Формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного
мистецтва»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Глобальні цивілізаційні зрушення та інтенсивні процеси системної інтеграції, що пронизують усі рівні соціальної стратифікації та сфери суспільного буття, детермінують нагальну необхідність вирішення комплексу актуальних завдань, які органічно впливають з об'єктивного соціального запиту на формування висококваліфікованого людського капіталу – конкурентоспроможних фахівців-особистостей, що володіють не лише вузькоспеціалізованими компетенціями, але й демонструють високий рівень професійної майстерності, глибоку ерудицію та розвинену культуру.

Зазначені кваліфікаційні імперативи набувають особливої рельєфності та специфіки у царині музично-педагогічної освіти. Ця галузь висуває підвищені вимоги до підготовки суб'єктів професійної діяльності, які повинні характеризуватися нелінійним, креативним мисленням, проактивною позицією, володіти системою релевантних професійних компетенцій, а також – що є критично важливим – мати сформований художній світогляд. Саме цей інтегративний особистісний конструкт виступає когнітивно-ціннісним фундаментом для здійснення адекватної герменевтичної інтерпретації артефактів художньої культури та аксіологічних домінант мистецтва. Він уможливлює глибоке когнітивне осягнення семантики мистецьких феноменів, реалізацію постійного особистісного та професійного саморозвитку, а також формування цілісної перцептивно-концептуальної моделі навколишньої дійсності.

У цьому контексті, першочерговим стратегічним завданням сучасної вищої школи постає розробка та імплементація науково обґрунтованої, дидактично вивіреної системи цілеспрямованого формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва. Це завдання

світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва. Це завдання передбачає не лише пошук, апробацію та впровадження інноваційних педагогічних технологій, дидактичних форм та методів навчання, але й їх системне, методологічно виважене застосування для оптимізації процесу розвитку духовно-ціннісної сфери, креативного потенціалу та рефлексивної культури здобувачів вищої освіти.

Необхідність формування світоглядної матриці майбутнього педагога, конгруентної актуальним векторам та викликам соціокультурної динаміки сучасного суспільства, позиціонується як одне з пріоритетних завдань сучасної парадигми вищої освіти. Цей імператив знаходить своє чітке відображення та нормативне закріплення у провідних державних освітніх документах України, зокрема у Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про повну загальну середню освіту» та інших релевантних нормативно-правових актах, які окреслюють стратегічні вектори модернізації та гуманізації національної освітньої системи.

Отже, на сучасному етапі розвитку музично-педагогічної науки та практики виникає нагальна, об'єктивна необхідність у проведенні глибоких фундаментальних та прикладних науково-педагогічних досліджень, спрямованих на ідентифікацію, теоретичне обґрунтування, експериментальну апробацію та подальшу імплементацію комплексу ефективних організаційно-педагогічних умов, механізмів та детермінант, які б оптимально сприяли цілеспрямованому та результативному формуванню цілісного художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва в структурі його професійної підготовки у закладі вищої освіти.

Вирішення цього завдання є стратегічним пріоритетом, що визначатиме якість та конкурентоспроможність вітчизняної музично-педагогічної освіти у довгостроковій перспективі.

Враховуючи зазначене, дисертаційне дослідження Царенка Владислава Андрійовича на тему «Формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва» є актуальним та своєчасним.

У дисертації чітко визначено об'єкт, предмет, завдання дослідження. Дисертант чітко сформулював мету дисертаційної роботи, що полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки.

Заслуговує на увагу наукова новизна та теоретичне значення дослідження, яке полягає в тому, що дисертантом вперше:

- уточнено сутність поняття «художній світогляд майбутнього викладача музичного мистецтва».

- визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки (стимулювання майбутніх викладачів музичного мистецтва до художньо-педагогічного діалогу; створення художньо-творчого середовища, що передбачає використання взаємодії різних видів мистецтва у процесі інтерпретації музичного твору та залучення студентів у самостійно-пошукову, творчо-проектувальну діяльність; спрямування майбутніх фахівців на самореалізацію у різних видах музично-педагогічної діяльності, виробничої та концертно-виконавської практики;

- виокремлено компоненти художнього світогляду, відповідно яким визначено критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-знансвий, діяльнісно-перетворювальний, рефлексивно-оцінний) та рівні (високий, середній, низький) сформованості художнього світогляду майбутніх фахівців;

- розроблено структурно-функціональну модель та методику реалізації організаційно-педагогічних умов формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки;

Подальшого розвитку набули інтерактивні форми й методи навчання, спрямовані на формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки.

Матеріали, зміст та висновки роботи допоможуть об'єктивно підійти до розв'язання сучасних проблем фахової підготовки майбутніх фахівців в галузі музичного мистецтва. Результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва, професійній діяльності в музичних коледжах, спеціалізованих навчальних закладах, а також у процесі підвищення кваліфікації та професійного зростання фахівців музичного мистецтва

Дисертація виконана відповідно до тематики, передбаченої планом науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка «Соціально-професійне становлення особистості» (державний реєстраційний номер 0116U003481).

Тему дисертації затверджено вченою радою Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 4 від 04 жовтня 202 р.).

Вивчення рукопису дисертації, опублікованих статей і тез доповідей Царенка Владислава Андрійовича переконливо засвідчує, що авторський підхід до розкриття вибраної науково-педагогічної теми можна характеризувати як фундаментальний і багатоаспектний.

Аналіз наукових праць з педагогіки вищої школи, теорії і методики викладання музичних дисциплін у закладах вищої освіти, дисертаційних досліджень з досліджуваної проблеми дало змогу дисертанту узагальнити й уточнити поняття «художній світогляд майбутнього викладача музичного мистецтва», яке Владислав Андрійович розуміє як складне, інтегроване, індивідуально-особистісне утворення, що передбачає ціннісне ставлення майбутнього фахівця до професії, мистецтва, самого себе; здатність пізнавати й усвідомлювати художньо-образний зміст мистецьких творів в контексті «художньої картини світу»; емоційно співпереживати, відтворювати художній образ у процесі художньо-педагогічної інтерпретації, у власному

сценічному виконанні, творчо-проектувальній діяльності; здатність до самореалізації у процесі художньо-педагогічного спілкування з учнем.

Зазначимо, що для розв'язання окреслених завдань дисертант широко використав комплекс взаємопов'язаних методів дослідження, а саме:

- теоретичних – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення й систематизація філософської, психологічної, педагогічної та мистецтвознавчої літератури з метою дослідження теоретичних засад проблеми формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва у процесі професійної підготовки; структурний аналіз для виокремлення структурних компонентів, визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва; метод моделювання для побудови структурно-функціональної моделі формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва;

- емпіричних – анкетування, тестування, бесіди, опитування, спостереження, творчі завдання, інтерв'ю, аналіз процесу і результатів навчальної, самостійно-творчої, практичної діяльності, експертне оцінювання для визначення рівнів сформованості художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва; аналіз, систематизація та узагальнення власного музично-педагогічного досвіду, що дозволило сформулювати власний погляд на визначену проблему; проектування моделі формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва, прогнозування міри її дієвості та результативності; педагогічний експеримент задля визначення ефективності педагогічних умов та моделі формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва;

- методів математичної статистики для аналізу й систематизації отриманих результатів проведеного дослідження, перевірки їх достовірності.

Структура рецензованої праці відповідає меті і завданням дослідження, що зумовлює її логічну обґрунтованість і завершеність. Зміст дисертації в

цілому характеризується достатнім теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань.

Зміст розділів і підрозділів відповідає назві структурних компонентів роботи та переконує у тому, що автор досяг сформульованої мети дослідження й виконав зазначені у вступі завдання. Загалом зміст дисертації, публікацій дисертанта дають підстави стверджувати, що подане до захисту дослідження є фундаментальним і завершеним, його результати містять беззаперечну наукову новизну, мають теоретичне і практичне значення, пройшли необхідну апробацію у ході обговорень на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях в Україні та за кордоном.

Необхідно наголосити, що основні положення і висновки роботи знайшли належну апробацію у наукових працях. Основні результати дисертації висвітлено у 10 публікаціях автора, з них 8 – одноосібних, 3-поміж яких: 3 статті – у наукових фахових виданнях України; 1 стаття (у співавторстві) включена до наукометричної бази Web of Science); 6 тез – у матеріалах науково-практичних конференцій

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (251 найменування), додатків. Загальний обсяг дисертації становить 288 с., основний текст – 224 с.

Дисертація є самостійною науковою працею, в якій дотримані принципи академічної доброчесності. Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення представленого дисертаційного дослідження, висловимо деякі зауваження та побажання:

1. У змісті першого розділу дисертації доцільно, на нашу думку, більш глибоко розкрити і вказати на зв'язок світоглядної функції мистецтва з іншими функціями (аксіологічною, комунікативною, творчою та ін.), що поглибило б розуміння художнього світогляду як центрального елементу

духовного світу особистості й значущості впливу різних видів мистецтва на розвиток світогляду учнівської молоді.

2. У структурно-функціональній моделі сформованості художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва (розділ 2.3., стор. 193) бажано зробити більш детальний перелік запропонованих методів формування художнього світогляду.

Проте висловлені зауваження і побажання не знижують загальної позитивної оцінки проведеного дослідження.

Вважаю, що дисертаційна робота Царенка Владислава Андрійовича на тему: «Формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва» є завершеним, цілісним і самостійним дослідженням, яке містить нові науково обґрунтовані результати, одержані здобувачем особисто, які мають практичну та теоретичну цінність, відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

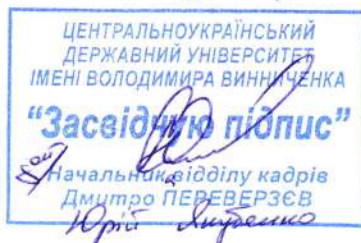
кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри мистецької освіти

Центральноукраїнського

державного університету

імені Володимира Винниченка

Світлана Кулікова